

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ
ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗΣ, ΒΥΡΩΝΟΣ ΚΑΙ ΥΜΗΤΤΟΥ
Φορμίωνος 83, Καισαριανή, τ.κ. 161 21. Τηλ. 210-7224123 fax.: 210-7223584
(Internet) [http: //www.imkby.gr](http://www.imkby.gr) - (e-mail) info@imkby.gr

Άριθμ. Πρωτ. Φ1/3/ 608

Έν Καισαριανῇ τῇ 9ῃ Νοεμβρίου 2022

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ 268 η

Πρός
τούς Πανοσι(ολογι)ωτάτους καί Αἰδεσιμ(ολογι)ωτάτους
Πρεσβυτέρους,
τούς Ἱεροκήρυκες καί τούς Ἐφημερίους,
τούς Ἱερολογιωτάτους Διακόνους
καί τά Ἠγουμενοσυμβούλια τῶν Ἱερῶν Μονῶν
τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεώς μας.

Ἀγαπητοί Πατέρες καί Ἀδελφοί,
Ὅσιώτατες Ἀδελφές,
Χαίρετε ἐν Κυρίῳ.

«Θεοῦ ἐσμεν συνεργοί»

(Πρός Κορινθίους Α΄ , γ΄ , 9)

Παντοῦ στή Βίβλο οἱ ἄνθρωποι ἐργάζονται. Κι ὅμως, ἐπειδή αὐτή ἡ ἐργασία, τοῦ τεχνίτη ἢ τοῦ μικρογεωργοῦ, εἶναι ἄρκετά διαφορετική ἀπό τήν ἐντατική καί ὀργανωμένη ἐργασία πού παρουσιάζουν οἱ μοντέρνες ἀντιλήψεις γιά τήν ἐργασία, τείνουμε νά πιστέψουμε ὅτι ἡ Γραφή ἀγνοεῖ τήν ἐργασία ἢ δέν τήν γνωρίζει καλά. Καί ἐπειδή ἡ Βίβλος δέν περιλαμβάνει καθόλου κρίσεις ἀρχῆς γιά τήν ἀξία καί τή σημασία τῆς ἐργασίας μερικές φορές ἔχουμε τόν πειρασμό νά ἀπομονώσουμε στήν φαντασία μας ἕνα κείμενο παρμένο στήν τύχη καί νά τό χρησιμοποιήσουμε γιά τή στήριξη τό δικό μας

ἀπόψεων Ἐάν ἡ Βίβλος δέν ἀπαντᾷ σέ ὅλα μας τά ἐρωτήματα στό σύνολό της ὅμως μᾶς εἰσάγει στήν πραγματικότητα τῆς ἐργασίας τῆς ἀξίας της, τοῦ κόπου της καί τῆς λύτρωσής της.

I. ΑΞΙΑ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

1. Ἡ ἐντολή τοῦ δημιουργοῦ-Ἀντίθετα ἀπό τή γνωστή προκατάληψη ἡ ἐργασία δέν προέρχεται ἀπό τήν ἁμαρτία πρίν ἀπό τήν πτώση «ἔλαβε Κύριος ὁ Θεός τόν ἄνθρωπον... καί ἔθετο αὐτόν ἐν τῷ παραδείσῳ τῆς τρυφῆς, ἐργάζεσθαι αὐτόν καί φιλάσσειν» (Γενέσεως 2,15). Ἐάν Ὁ δεκάλογος ἐπιβάλλει τό Σάββατο, εἶναι γιατί βρίσκεται στό τέλος τῆς ἐξαήμερης ἐργασίας (Ἐξόδου 20,8 καί ἐξῆς). Ἡ παραστατική παρουσίαση τῆς δημιουργίας σέ ἕξι ἡμέρες ὑπογραμμίζει ὅτι ἡ ἐργασία τοῦ ἀνθρώπου ἀνταποκρίνεται στό θεῖο θέλημα καί τήν παρουσιάζει σάν ἀνταύγεια τῆς δράσεως τοῦ Δημιουργοῦ: ἡ διήγηση μᾶς τονίζει ὅτι δημιουργώντας τόν ἄνθρωπο «κατ εἰκόνα» του (Γενέσεως 1,26) ὁ Θεός θέλησε νά τόν προσεταιριστεῖ στό σχέδιό Του καί ὅ, τι ἀφοῦ δημιούργησε τό

σύμπαν τό ἐμπιστεύτηκε στά χέρια τοῦ ἀνθρώπου μαζί μέ τήν ἐξουσία νά κατοικήσει τή γῆ καί νά τήν ὑποτάξει γενέσεως (Γενέσεως 1,28). Ὅσοι ἐργάζονται, ἔστω κι ἂν δέν «διακρίνονται ὅλοι γιά τή μόρφωση ἢ γιά τήν κρίση τούς» ὅλοι ὡστόσο, ὁ καθένας μέ τήν τέχνη του «στηρίζουν» τή δημιουργία (Σειράχ 38, 34). Γιά αὐτό καί δέν εἶναι καθόλου ἐκπληκτικό ὅτι ἡ δράση τοῦ Δημιουργοῦ περιγράφεται φυσικά μέ τίς χειρονομίες τοῦ ἐργάτη, καθώς φτιάχνει τόν ἄνθρωπο (Γενέσεως 2,7) καθώς κατασκευάζει τόν οὐρανό μέ τά «δάκτυλά» του καί καθώς στηρίζει τά ἄστρα στή θέση τους (Ψαλμοῦ 8,4). Ἀντίθετα ὁ μέγας ὕμνος πού ἐκθειάζει τόν Θεό Δημιουργό παριστάνει τόν ἄνθρωπο νά βγαίνει τό πρωί «ἐπί τό ἔργον αὐτοῦ καί ἐπί τήν ἐργασία αὐτοῦ ἕως ἐσπέρας» (Ψαλμοῦ 103,23. Βλέπε Σειράχ 7, 15) Ἡ ἐργασία αὐτή τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἡ ἀνθηση τῆς δημιουργίας τοῦ Θεοῦ, εἶναι ἡ ἐκπλήρωση τῆς θελήσεως του

2. *Φυσική ἀξία τῆς ἐργασίας* - Αὐτή ἡ αὐθεντική θέληση τοῦ Θεοῦ δέν ἐκφράζεται πουθενά σίς

έντολές τῆς Διαθήκης οὔτε στίς έντολές τοῦ Δεκαλόγου οὔτε στοῦ Εὐαγγελίου. Πράγμα πού δέν εἶναι έκπληκτικό, ἀλλά ἀπεναντίας φυσικό: ἡ ἐργασία εἶναι νόμος τῆς ἀνθρώπινης φύσεως (Βλέπε Δευτερονομίου 5,13), ἐπιβάλλεται σέ κάθε ἄνθρωπο, πρίν ἀκόμα μάθει ὅτι καλεῖται στή σωτηρία τοῦ Θεοῦ. Ἀπό δῶ προκύπτει ὅτι πολλές ἀπό τίς ἀντιδράσεις τῆς Βίβλου, σχετικά μέ τήν ἐργασία, ἐκφράζουν ἀπλῶς τήν κρίση μιᾶς ὑγιοῦς καί δίκαιης συνειδήσεως, καί ὅτι βρίσκονται στά σοφιολογικά συγγράμματα, πού σκόπιμα φροντίζουν, ὥστε νά ἐπωφεληθεῖ τή θρησκεία τοῦ Ἰσραήλ ἀπό ὅ, τι καλύτερο ἔχει ἡ ἠθική ἐμπειρία τῆς ἀνθρωπότητας.

Ἔτσι ἡ Βίβλος εἶναι αὐστηρή ἀπέναντι στήν ὀκνηρία, γιά τόν ἀπλούστατο λόγο ὅτι ὁ ὀκνηρός δέν ἔχει τίποτε νά φάει (Παροιμιῶν 13,4) καί κινδυνεύει νά πεθάνει ἀπό τήν πείνα (21, 25). Τίποτα δέν σπρώχνει στήν ἐργασία ὅσο ἡ πείνα Πάρη (16,26) καί ὁ Ἀπόστολος Παῦλος δέν διστάζει νά χρησιμοποιήσει αὐτό τό ἐπιχείρημα γιά νά δείξει σέ αὐτούς πού ἀρνοῦνται νά ἐργαστοῦν τόν

παραλογισμό τους: «εἰ τις οὐ θέλει ἐργάζεσθαι, μηδὲ ἐσθιέτω» (Β΄ Πρὸς Θεσσαλονικεῖς 3,10). Κάτι περισσότερο, ἡ ὀκνηρία εἶναι κατάπτωση: θαυμάζει κανεὶς τὴ γυναῖκα ποὺ εἶναι πάντα σὲ ἐγρήγορση καὶ ποὺ «σῖτα...ὀκνηρὰ οὐκ ἔφαγε» (Παροιμιῶν 31,27 ἑβρ.) καὶ κοροϊδεύει κάνεις τὸν τεμπέλη, «ὥσπερ θύρα στρέφεται ἐπὶ τοῦ στρόφιγγος, οὕτως ὀκνηρὸς ἐπὶ τῆς κλίνης αὐτοῦ» (26,14). Αὐτός δὲν εἶναι πιά ἄνθρωπος εἶναι πέτρα λασπωμένη «μία χούφτα ἀκαθαρσίες» (Σειράχ 22,1 καὶ ἐξῆς) ποὺ τίς πετάει κάνεις μέ ἀηδία.

Ἡ Βίβλος ἀντίθετα ξέρει νὰ ἐκτιμᾷ τὴν καλοκαμωμένη ἐργασία, τὴν ἐπιδεξιότητα καὶ τὴν καρδιά ποὺ βάζει στό ἔργο του ὁ γεωργός, ὁ σιδηρουργός ἢ ὁ κεραμέας (Σειράχ 38,26 καὶ 28,30). Εἶναι γεμάτη θαυμασμό γιὰ τίς ἐπιτυχίες τῆς τέχνης: τό ἀνάκτορο τοῦ Σολομώντα (Γ΄ , Βασιλειῶν 7 1-12 καὶ ὁ θρόνος του «οὐ γέγονεν οὕτως πάση βασιλείᾳ» (10,20), ἀλλὰ πάνω ἀπὸ ὅλα ὁ ναός τοῦ Γιαχβέ καὶ τὰ θαυμάσιά του (Γ΄ , Βασιλειῶν 6 καὶ 7,13-50. Εἶναι ἀνελέητη ἀπέναντι στὴν τύφλωση τοῦ κατασκευαστῆ

τῶν εἰδώλων, ἀλλά σέβεται τήν ἐπιδεξιότητά του καί ἀγανακτεῖ γιατί τόσες προσπάθειες πῆγαν χαμένες γιά τό τίποτα (Ἡσαΐα 40,19 καί ἐξῆς 41,6 καί ἐξῆς)

3. Κοινωνική ἀξία τῆς ἐργασίας -Αὐτή ἡ ἐκτίμηση τῆς ἐργασίας δέν γεννιέται μόνο ἀπό τό θαυμασμό γιά τίς ἐπιτυχίες τῆς τέχνης, ἀλλά στηρίζεται πάνω σέ μία πολύ σταθερή ἄποψη τοῦ ρόλου τῆς ἐργασίας στήν κοινωνική ζωή καί στίς οἰκονομικές σχέσεις. Χωρίς τοὺς γεωργούς καί τοὺς τεχνίτες «οὐκ οἰκισθήσεται πόλις» (Σειράχ 38, 32). Στίς ἀρχές τῆς ναυσιπλοΐας σχεδιάζονται τρεῖς παράγοντες: ἡ δίψα τοῦ κέρδους, ἡ σοφία τοῦ τεχνίτη καί ἡ διακυβέρνηση τῆς πρόνοιας (Σολομῶντος 14,2 καί ἐξῆς). Ρεαλιστική καί ἰσορροπημένη ἀντίληψη, ἱκανή νά ἐξηγήσει ἀνάλογα μέ τή θέση πού κατέχει κάθε ἓνα ἀπό τά τρία αὐτά στοιχεῖα, τίς ἀποκλίσεις τίς ὁποῖες μπορεῖ νά ὑποστεῖ ἡ ἐργασία, ὅπως ἐπίσης τά θαύματα πού μπορεῖ νά κάνει, αὐτό παραδείγματος χάρι πού ἐπιτρέπεται στό ναυτικό «νά τολμᾷ νά ἐμπιστεύεται τή ζωή του σ' ἓνα ἐλάχιστο ξύλο» καί νά τελειοποιεῖ ἔτσι τή

Δημιουργία τοῦ Θεοῦ, ἐμποδίζοντας «τά ἔργα τῆς Σοφίας {του} νά παραμένουν ἀργά» (Σολομῶντος 14,5

II. Ο ΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Ἐπειδή ὅμως ἡ ἐργασία εἶναι θεμελιῶδες δεδομένο γιά τήν ἀνθρώπινη ὕπαρξη, θίγεται ἄμεσα καί βαθιά ἀπό τήν ἀμαρτία «ἐν ἰδρῶτι τοῦ προσώπου σου φαγῇ τόν ἄρτον σου» (Γενέσεως 3,19). Ἡ θεία κατάρα δέν στρέφεται ἐναντίον τῆς ἐργασίας οὔτε ἐναντίον τοῦ τοκετοῦ τῆς γυναίκα. Ὅπως ὁ τοκετός εἶναι ἡ ἐπώδυνη νίκη τῆς ζωῆς πάνω στό θάνατο ἔτσι καί ὁ καθημερινός κόπος τοῦ ἀνθρώπου στήν ἐργασία δείχνει τήν ἄσκηση τῆς ἰσχύος πού ὁ θεός τοῦ ἐμπιστεύτηκε πάνω στή δημιουργία του. Ἡ ἰσχὺς ὑπάρχει, ἀλλά ἡ «ἐπικατάρατος γῆ» ἀντιστέκεται καί πρέπει νά δαμαστεῖ (Γενέσεως 3,17 καί ἐξῆς). Σ' αὐτό τόν πόνο τῆς προσπάθειας τό χειρότερο εἶναι ὅτι, ἀκόμη κι ἂν καταλήγει μερικές φορές σέ θεαματικές ἐπιτυχίες, ὅπως στήν περίπτωση τοῦ Σολομώντα ἔρχεται ὁ

θάνατος πού τόν κάνει μάταιο: «ὅτι γίνεται τῷ ἀνθρώπῳ ἐν παντί μόχθῳ αὐτοῦ... ὅτι πᾶσαι αἱ ἡμέραι αὐτοῦ ἀλγημάτων καί θυμοῦ περισπασμός αὐτοῦ. καί γέ ἐν νυκτί οὐ κοιμᾶται ἡ καρδιά αὐτοῦ, καί γε τοῦτο ματαιότης ἐστίν» (Ἐκκλησιαστής 2,22 καί ἐξῆς).

Ὁδυνηρή συχνά ἄγωνα ἢ ἐργασία εἶναι ἀκόμη γιά τήν ἀνθρωπότητα ἕνας ἀπό τούς χώρους ὅπου ἡ ἁμαρτία ξεδιπλώνει εὐρύτατα τή δύναμή της. Αὐθαιρεσία, βία ἀδικία, ἀρπακτικότητα καθιστοῦν σταθερά τήν ἐργασία ὅχι μόνο βάρος δυσβάσταχτο, ἀλλά περιοχή μίσους καί διακρίσεων. Ἐργάτες ἀπογοητευμένοι ἀπό τό μισθό τούς (Ἱερεμία 22,13, Ἰακώβου 5,4) χωρικοί γδαρμένοι ἀπό τούς φόρους (Ἀμμώς 5,17) πληθυσμοί ὑποταγμένοι στήν ἀναγκαστική ἐργασία ἀπό μία ἐχθρική κυβέρνηση (Β΄ , Βασιλειῶν 12, 31), ἀλλά ἐπίσης καί ἀπό τόν ἴδιο τους τόν ἄρχοντα (Α΄ , Βασιλειῶν 8,10-18 καί Γ΄ , Βασιλειῶν 5,27 12,1-14) δοῦλοι καταδικασμένοι στήν ἐργασία καί στά χτυπήματα (Σειράχ 33, 25-29). Σέ αὐτό τόν ἀποτρόπαιο πίνακα δέν ὑπάρχει πάντοτε προσωπικό σφάλμα, ἀλλά ἀπλῶς ὁ συνήθης κόσμος

τῆς ἐργασίας στό γένος τοῦ Ἀδάμ. Αὐτό τόν κόσμο τόν γνώρισε ὁ Ἰσραήλ στήν Αἴγυπτο καί μάλιστα κάτω ἀπό τήν πιό ἀπάνθρωπη μορφή: καταναγκαστική ἐργασία, σέ ρυθμό ἐξαντλητικό κάτω ἀπό τήν ἄσπλαχνη ἐπίβλεψη, ἀνάμεσα σ' ἓναν ἐχθρικό πληθυσμό, πρὸς ὄφελος ἑνός ἐχθρικοῦ κράτους, ἐργασίας συστηματικά ὁργανωμένη γιά νά ἐκμηδενίσει ἓνα λαό καί νά τοῦ ἀφαιρέσει κάθε ικανότητα γιά ἀντίσταση (Ἐξόδου 1,8-14. 2,11-15 καί 5,6-18), πρόκειται ἤδη γιά τό «συγκεντρωτικό κόσμο» γιά τό «στρατόπεδο ἐργασίας».

III. Η ΛΥΤΡΩΣΗ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Ὁ Γιαχβέ ὅμως ἐλευθέρωσε τό λαό του ἀπό αὐτό τόν ἀπάνθρωπο κόσμο, καρπό τῆς ἁμαρτίας. Ἡ διαθήκη του μέ τόν Ἰσραήλ περιλαμβάνει μία σειρά ἀπό ὅρους προορισμένους νά προφυλάξουν τήν ἐργασία, ἂν ὅχι ἀπό ὅ,τι κοπιαστικό ἔχει αὐτή, τουλάχιστον ἀπό τίς φρικτές μορφές πού τῆς δίνει ἡ κακία τοῦ ἀνθρώπου. Τό Σάββατο ἔγινε γιά νά παρεμβάλλει μία κατάπαυση στήν ἀφόρητη συνέχεια τῶν ἐργασιῶν (Ἐξόδου 20,9 καί ἐξῆς) γιά νά

έξασφαλίσει τόν άνθρωπο καί σέ κάθε τί πού ἐργάζεται πάνω στή γῆ ἕναν καιρό γιά ανάπαυση (Ἐξόδου 23,12. Δευτερονομίου 5,14) κατά τό πρότυπο ενός Θεοῦ πού ἀποκαλύφθηκε ὡς Θεός πού ἐργάζεται, Θεός πού ἀναπαύεται, Θεός πού ἀπελευθερώνει ἀπό τή δουλεία (Δευτερονομίου 5,15). Πολλά ἄρθρα τοῦ Νόμου ἀποβλέπουν στήν προστασία τοῦ δούλου ἢ τοῦ μισθωτοῦ πού πρέπει νά πληρώνεται αὐθημερόν (Λευϊτικόν 19,13) καί νά μὴν τόν ἐκμεταλλεύονται οἱ ἐργοδότες (Δευτερονομίου 24,14 καί ἐξῆς). Οἱ προφῆτες θά ὑπενθυμίσουν αὐτές τίς ἀπαιτήσεις (Ἰερεμίου 22,13). Ἄν ὁ Ἰσραήλ εἶναι πιστός στή Διαθήκη, δέν θά ἀπαλλαγεῖ ἀπό τήν ἐργασία, ἀλλά ἡ ἐργασία του θά εἶναι γόνιμη, γιατί «ὁ Θεός θά εὐλογήσῃ τό ἔργο τῶν χειρῶν του» (Δευτερονομίου 14,29. 16,15. 28,12. Ψαλμοῦ 127,2). Ἡ ἐργασία θά δώσῃ τό φυσικό καρπό τῆς ὁποῖος φυτεύει ἀμπέλι θά δώσῃ τό φυσικό καρπό της: ὁποῖος χτίζει ἕνα σπίτι θά τό κατοικήσῃ (Ἀμμώς 9,14. Ἡσαΐου 62,8 καί ἐξῆς. Βλέπε καί Δευτερονομίου 28,30).

IV. Ο ΧΡΙΣΤΟΣ ΚΑΙ Η ΕΡΓΑΣΙΑ

Ὁ ἐρχομός τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἀποδίδει στήν ἐργασία τίς παραδοξότητες καί τά φῶτα τοῦ Εὐαγγελίου. Ἡ ἐργασία στήν Καινή Διαθήκη δοξάζεται καί συγχρόνως ἀγνοεῖται ἢ ἐξετάζεται ἀφ' ὑψηλοῦ, σάν μία λεπτομέρεια χωρίς σημασία. Δοξάζεται ἀπό τό παράδειγμα τοῦ Ἰησοῦ, ἐργάτη (Μάρκου 6,3) καί γιοῦ ἐργάτη (Ματθαίου 13,55) καί ἀπό τό παράδειγμα τοῦ Παύλου, ὁ ὁποῖος ἐργάζεται μέ τά ἴδια του τά χέρια (Πράξεων 18,3) καί τό θεωρεῖ τιμή του (Πράξεων 20,34. Ἀ Προς Κορινθίους 4,12) Ὡστόσο, πάνω στό θέμα τῆς ἐργασίας τά Εὐαγγέλια τηροῦν ἐκπληκτική σιωπή. Δέν φαίνονται νά γνωρίζουν τή λέξη αὕτη παρά μόνο γιά νά ὀρίσουν τά ἔργα στά ὁποῖα πρέπει νά ἐφαρμοστεῖ, καί αὐτά εἶναι τά ἔργα τοῦ Θεοῦ (Ἰωάννου 5,17 καί 6,28) ἢ γιά νά φέρουν ὡς παράδειγμα τά πουλιά τοῦ οὐρανοῦ, τά ὁποῖα «οὐ σπεύρουσιν οὐδέ ν θερίζουσιν» (Ματθαίου 6,26) καί τά κρίνα τοῦ ἀγροῦ, τά ὁποῖα «οὐ κοπιᾷ οὐδέ νήθει» (Ματθαίου 6,28). Αὕτη ἡ

σχεδόν αδιαφορία από τή μία μεριά, καί από τήν ἄλλη αὐτό τό ἐνδιαφέρον πού παρέχεται στήν ἐργασία, δέν εἶναι καθόλου ἀντιφατικά δεδομένα, ἀλλά δύο πόλοι μιᾶς οὐσιώδους χριστιανικῆς στάσεως.

1. *Ἡ φθαρτή ἐργασία* – «Ἐργάζεσθε μή τήν βρῶσιν τήν ἀπολλυμένην, ἀλλά τήν βρῶσιν τήν μένουσαν εἰς ζωήν αἰώνιον» (Ἰωάννου 6,27). Ὁ Ἰησοῦς Χριστός ἔρχεται νά φέρει τή Βασιλεία τοῦ Θεοῦ. Δέν ἔχει ἄλλη ἀποστολή κι οὔτε μιλάει γιά ἄλλο πράγμα, γιατί πρῶτο ἀπ' ὅλα εἶναι ἡ βασιλεία (Ματθαίου 6,33). Τά ἄλλα, ἡ βρώση, ἡ πόση, τό ἔνδυμα, δέν εἶναι χωρίς σημασία, ἀλλά ὅποιος μέριμνα πολύ γι' αὐτά σέ σημεῖο νά χάνει τή βασιλεία ἔχασε τό πᾶν, ἔστω καί ἂν θά ἔχει κατακτήσει τό σύμπαν (Λουκᾶ 9,25). Μπροστά στό ἀπόλυτο πού εἶναι ἡ φιλία τοῦ Θεοῦ, ὅλα τά ἄλλα σβήνουν. Σ' αὐτό τόν κόσμο, τοῦ ὁποίου τό σχῆμα περνᾷ (Ἄ Πρός Κορινθίους 7,31) τό μόνο πού μετρᾷ εἶναι αὐτό πού ἐνώνει «τῷ Κυρίῳ ἀπερισπάστως» (Ἄ , Πρός Κορινθίους 7,35)

2. *Θετική αξία της εργασίας* - Ἡ τοποθέτηση τῆς ἐργασίας στή θέση πού τῆς ἀρμόζει καί πού εἶναι διαφορετική ἀπό τή θέση τοῦ Θεοῦ, δέν εἶναι καθόλου ὑποτίμησή της, ἀλλά εἶναι ἡ ἀναγνώριση τῆς ἀξίας της μέσα στή Δημιουργία. Ἀλλά ἡ ἀξία αὐτή εἶναι πολύ ὑψηλή. Ὁ Ἰησοῦς, ὅπως καί ὁ Γιαχβέ στήν Παλαιά Διαθήκη ὄχι μόνο δανείζεται τίτλους καί παραβολές ἀπό τόν κόσμο τῆς ἐργασίας: τοῦ ποιμένα, τοῦ ἀμπελουργοῦ, τοῦ γιατροῦ, τοῦ σπορέα (Ἰωάννου 10,1 καί ἐξῆς. 15,1 Μάρκου 2,17 4,3) καί τοῦτο χωρίς καθόλου τή συγκατάβαση τοῦ Σειράχ τοῦ τόσο τυπικοῦ διανοούμενου, ἀπέναντι στήν χειρωνακτική ἐργασία, στήν ἀναγκαιότητα καί στά ὅριά της (Σειράχ 38,32 καί ἐξῆς). Ὁ Ἰησοῦς ὄχι μόνο παρουσιάζει τήν ἀποστολική δράση ὡς ἐργασία, ὅπως ὁ θερισμός (Ματθαίου 9,37. Ἰωάννου 4,38) ἢ τό ψάρεμα (Ματθαίου 4,19), ὄχι μόνο νά εἶναι προσεκτικός στά ἐπαγγέλματα αὐτῶν πού διαλέγει νά τόν ἀκολουθήσουν (Ματθαίου 4,18), ἀλλά προϋποθέτει, μέ ὅλη του τή συμπεριφορά, ἕναν κόσμο πού ἐργάζεται: τόν γεωργό στόν ἀγρό του

(Λουκᾶ 9,62), τήν νοικοκυρά πού σκουπίζει (Λουκᾶ 15,8), καί τό βρίσκει ἀφύσικο νά ἀφήνει κάνεις κρυμμένο ἓνα τάλαντο χωρίς νά τό κάνει νά ἀποδίδει (Ματθαίου 25,14-30). Ὅταν συμβαίνει νά πολλαπλασιάζει τούς ἄρτους- ἄρτους πού ψήθηκαν μέσα στούς φούρνους τῶν ἀνθρώπων- δέν παραλείπει νά τονίσει ὅτι αὐτό εἶναι μία ἐξαίρεση, καί στόν ἄνθρωπο τή φροντίδα νά ζυμώνει καί νά ψήνει τό ψωμί του. Μέ τό ἴδιο πνεῦμα τῆς ἔντιμης παραδοχῆς τῆς ἀνθρώπινης καταστάσεως, ὁ Παῦλος θά παραγγεῖλει «στέλλεσθαι ὑμᾶς ἀπό παντός ἀδελφοῦ ἀτάκτως περιπατοῦντος» μέ τήν πρόφαση ὅτι ἡ Παρουσία πλησιάζει (Β΄ , Πρός Θεσσαλονικεῖς 3,6)

3. *Χριστιανική ἀξία τῆς ἐργασίας*- Ὡς νέος Ἀδάμ ὁ Χριστός ἐπιτρέπει στήν ἀνθρωπότητα νά ἐκπληρώσει τήν ἀποστολή τῆς κυριαρχίας τοῦ κόσμου (Πρός Ἑβραίους 2,5 καί ἐξῆς καί Πρός Ἐφεσίους 1,9 καί ἐξῆς): σώζοντας τόν ἄνθρωπο δίνει στήν ἐργασία τήν πλήρη ἀξία της. Καθιστᾷ τήν ὑποχρέωση της πιό πιεστική θεμελιώνοντάς την

πάνω στις συγκεκριμένες απαιτήσεις της υπερφυσικής αγάπης. Αποκαλύπτοντας την κλήση των υιών του Θεού, δείχνει όλη την αξιοπρέπεια του ανθρώπου και της εργασίας που τίθεται στην υπηρεσία του, εγκαθιδρύει μία ιεραρχία αξιών που επιτρέπει να κρίνουμε και να συμπεριφερόμαστε στο χώρο της εργασίας. Μέ τη σύσταση της Βασιλείας, που δεν είναι «έκ του κόσμου τούτου», αλλά βρίσκεται εδώ σαν ένα προζύμι αποδίδει στον εργαζόμενο την πνευματική του ποιότητα, δίνει στην εργασία του τις διαστάσεις της αγάπης και θεμελιώνει τις σχέσεις που προκύπτουν από την εργασία πάνω στη νέα αρχή της αδελφосύνης «έν Χριστώ» (Φιλήμονος). Στο όνομα του δικού του νόμου της αγάπης (Ίωάννου 13,34) υποχρεώνει να αντιδροῦμε στον ἐγωισμό και να κάνουμε τό πᾶν για να ἐλαττώσουμε τόν κόπο τῶν ἀνθρώπων που ἐργάζονται. Καί ὅμως εἰσάγοντας τό χριστιανισμό στό μυστήριο τοῦ θανάτου του καί τῶν πόνων του δίνει νέα ἀξία σ' αὐτό τό μοιραῖο κόπο τῆς ἐργασίας.

4. *Ἡ ἐργασία καί ὁ νέος κόσμος*-Ὄταν τέλος, στήν παρουσία τοῦ Κυρίου ἡ δόξα του ὡς ἀναστημένου θά περιβάλλει ὅλους τοὺς ἐκλεκτοὺς του, ἡ κυριαρχία τοῦ σύμπαντος ἀπὸ τὴν ἀνθρωπότητα θά ἔχει πληρώσει πραγματοποιηθεῖ «ὑπ' αὐτοῦ καί ἐν αὐτῷ», χωρὶς ἐμπόδιο ἁμαρτίας, θανάτου ἢ πόνου. Ἦδη ἀκόμη καί πρὶν ἀπὸ τὴν ἔσχατη ἡμέρα, ἡ ἐργασία στό μέτρο πού πραγματοποιεῖται «ἐν Χριστῷ» συμβάλλει στήν ἐπιστροφή τῆς δημιουργίας στό Θεό. Ὁ δοῦλος πού ἀνέχεται τὴν κατάσταση του «ἐν Χριστῷ» εἶναι ἤδη «ἀπελεύθερος τοῦ Κυρίου» (Ἄ Πρὸς Κορινθίους 7,22) καί προετοιμάζει τὴ Δημιουργία νά ἐλευθερωθεῖ καί αὐτὴ «ἀπὸ τῆς δουλείας τῆς φθορᾶς εἰς τὴν ἐλευθερίαν τῆς δόξης τῶν τέκνων τοῦ Θεοῦ» (Πρὸς Ρωμαίους 8,21). Θά ὑπάρξει ἄραγε μονιμότητα τοῦ ἔργου πού πραγματοποιήθηκε; Ἡ Γραφή δέν ἐνθαρρύνει κανένα πρόσκαιρο μεσσιανισμό: «παράγει γάρ τό σχῆμα τοῦ κόσμου τούτου» (Ἄ , Πρὸς Κορινθίους 7,31), καί τό ρῆγμα μεταξύ τῆς τωρινῆς καί τῆς μελλοντικῆς καταστάσεως τοῦ κόσμου δέν ἀφήνει περιθώρια γιὰ

μία διευθέτηση ή όποία θά ἔκανε εὐκόλο τό πέρασμα τοῦ κόσμου τοῦ μέλλοντος στόν κόσμο τοῦ μέλλοντος. Καί ὅμως, μία κάποια διάρκεια τοῦ ἔργου τοῦ ἀνθρώπου, κάτω ἀπό μία μορφή πού εἶναι ἀδύνατο νά προσδιοριστεῖ, φαίνεται ἀκριβῶς εὐθυγραμμισμένη μέ τίς διαβεβαιώσεις τοῦ Παύλου σχετικά μέ τήν κυριαρχία καί τήν ἀνακεφαλαίωση τοῦ σύμπαντος ἀπό τόν Χριστό πρὸς (Πρὸς Ρωμαίους 8,19 καί ἐξῆς. Πρὸς Ἐφεσίους 1,10. Πρὸς Κολοσσαεῖς 1,16.20). Χωρίς κανένα κείμενο νά μᾶς ἐπιτρέπει νά ικανοποιήσουμε μία περιέργεια ἀναπόφευκτα ἀφελῇ καί περιορισμένη ἡ Γραφή στό σύνολό της μᾶς προσκαλεῖ νά ἐλπίζουμε ὅτι ἡ ἐξαγορασμένη καί λυτρωμένη δημιουργία παραμένει πάντοτε ὁ κόσμος τῶν παιδιῶν τοῦ Θεοῦ, πού εἶναι συναθροισμένα «ἐν Χριστῷ».

«Θεοῦ ἐσμεν συνεργοί» (Πρὸς Κορινθίους Α΄ , γ΄ , 9)

Ὅτι μὲν ἡ ἐργασία εἶνε νόμος τοῦ Θεοῦ ἀναπότρεπτος, τὸν ὁποῖον καὶ ἡ πρὸς τὴν δρᾶσιν

ἔμφυτος τάσις μας καὶ τὸ καλῶς ἐννοούμενον συμφέρον μας καὶ ὁ ἅγιος λόγος τοῦ Θεοῦ πολυτρόπως διδάσκουν, περὶ τούτου ἀμφιβολία καμμία δὲν ὑπάρχει. Ὅτι ὅμως πᾶς οἰοσδήποτε ἐργάτης ἀποστολὴν ἐκπληροῖ θείαν καὶ συνεργάτης εἶναι τοῦ ἀείποτε ἐργαζομένου Θεοῦ: «ὁ πατήρ μου ἕως ἄρτι ἐργάζεται, καὶ γὰρ ἐργάζομαι» (Ἰωάννου ε' , 17). Τοῦτο εἶναι ὅπερ κανεῖς μας ἕως τώρα δὲν ἐσκέφθη, τοῦτο εἶναι ὅπερ πρέπει νὰ τονίζῃ ὁ ἐρμηνευτὴς τῶν θείων ἀληθειῶν.

ἀ . Ἠξήρει τὴν μεγάλην καὶ πρωτότυπον ταύτην ιδέαν ὁ Ἀρχηγὸς καὶ Τελειωτὴς τῆς πίστεώς μας, ὅταν, Θεὸς Αὐτός, ἐξηγίαζε μὲ τὰς ἀσπίλους Του χεῖρας τὰ ξυλουργικὰ ἐργαλεῖα καὶ μὲ τὴν εὐγενῆ Του χειρονομίαν ἀνύψωσεν ὅλους τοὺς βιοπαλαιστὰς εἰς συνεργάτας Του. Ἀνωμολόγησε δ' αὐτὴν καὶ τὸ Εὐαγγέλιον ἐν τῇ παραβολῇ τοῦ ἀμπελῶνος (Ματθαίου κ' , 1), ὅπου ὁ μὲν κόσμος παρομοιάζεται πρὸς ἀμπελῶνα, ὁ δὲ Θεὸς πρὸς οἰκοδεσπότην μισθώνοντα ἡμᾶς ἀπὸ τῆς ἐγκοσμίου ἀγορᾶς ὡς τῆς ἀμπέλου Του καλλιεργητάς. Ἐδίδαξε

ὁ αὐτὴν διαρρήδην καὶ ὁ Παῦλος γράψας ἐν τῇ Ἀ
πρὸς Κορινθίους τὸ θεολογικώτατον καὶ
κοινωνικώτατον ἐκεῖνο «*Θεοῦ ἐσμεν συνεργοί*» καὶ
παραστήσας τοὺς Χριστιανοὺς ὡς οἰκοδομήσαντας
οἰκοδομὴν μυστικὴν ἐπάνω εἰς τὸν ἀκρογωνιαῖον
καὶ ἀρχιθεμέλιον Χριστόν. Χρυσὸν συνεισφέρει ὁ εἷς
πρὸς ἀπαρτισμὸν τῆς θαυμασίας ταύτης οἰκοδομῆς,
ἄργυρον ὁ ἄλλος, λίθους τιμίους ὁ ἕτερος, ξύλα ἢ
χόρτον ἢ καλάμην οἱ λοιποί. Τί ἐξ ὅλων τούτων εἶναι
ὕλικόν, ἔμμονον (δηλ. τό ἐντόνως καί συνεχῶς
ἐπιβληθέν) καὶ αἰωνόβιον; Τί θὰ ἀποτεφρωθῇ ὡς μία
ἄσκοπος ματαιοπονία; Τοῦτο θὰ τὸ δείξῃ ἡ φοβερὰ
ἡμέρα τῆς τοῦ Κυρίου παρουσίας ἢ ὡς πῦρ λάβρον
ἐπερχομένη (Πρὸς Κορινθίους Ἀ , γ , 12-15).

β . «*Θεοῦ ἐσμεν συνεργοί*». Ἀλλ' ἐάν, τὰ συνήθη μας
βιοποριστικὰ ἔργα ἐργαζόμενοι, καθιστάμεθα Θεοῦ
συνεργοὶ πολλὴν ἄρα χρεωστοῦμεν προσοχήν εἰς
τὴν ἐκλογὴν τοῦ ἐπαγγέλματός μας. Ἐὰν εἰς πᾶσαν
κρίσιμον καὶ ἀποφασιστικὴν τοῦ βίου μας
περίστασιν, γέννησιν, ἀσθένειαν, ταξείδιον, γάμον

κ.τ.τ. στρεφώμεθα ἐκ χριστιανικοῦ καθήκοντος πρὸς τὸν οὐρανὸν ἐκλιπαροῦντες ἄφθονον τὴν βοήθειάν του, πολλῷ μᾶλλον μὲ προσευχὰς καὶ δεήσεις πρέπει νὰ καταρδεύσωμεν τὴν μεταβατικὴν ἐκείνην ἐποχὴν, καθ' ἣν, τὴν ἡσυχον πατρικὴν στέγην καταλείποντες, ἐξερχόμεθα εἰς τὴν κοινωνικὴν παλαίστραν, ἵνα ἀναλάβωμεν τὴν ἐνεργὸν θέσιν, εἰς τὴν ὁποίαν μᾶς ἔταξεν ἡ πρόνοια τοῦ Ὑψίστου. Κάποτε διὰ τῶν περιστάσεων, κάποτε διὰ τῆς φυσικῆς ροπῆς καὶ κλίσεως, συχνάκις δὲ διὰ τῆς ἐμφύτου φωνῆς τῆς συνειδήσεως λαλεῖ εἰς ἡμᾶς ὁ Θεὸς συνιστῶν τὴν πρέπουσαν ἐργασίαν.

Μᾶς τὴν συνιστᾷ μὲ τὰς περιστάσεις. Συνέβη, φερ' εἰπεῖν, ὁ πατήρ μου νὰ ἔχη ἀναπτύξει ἐν ὠρισμένον ἐπάγγελμα βίου, εἰς τὸ ὁποῖον μάλιστα καὶ ηὐδοκίμησε. Πρὸς τί ἐγὼ νὰ ἀνατρέχω κτίζων ἐκ θεμελίων νέον ἐπάγγελμα; Τὸ πατρικὸν ἐπάγγελμα, ἔγραφεν ὁ ἀοίδιμος Μελᾶς εἰς τὸν Γεροστάθην του, εἶναι ὡς τὸ ἔτοιμον δένδρον. Δὲν χρειάζεται παρὰ ὀλίγην καλλιέργειαν καὶ μᾶς παρέχει ἀφθόνως τοὺς καρπούς του. Ἐνῷ τὸ νέον ἐπάγγελμα εἶναι σπέρμα

φυτευόμενον, τοῦ ὁποίου ἡ ἐπίδοσις ἐξαρτᾶται ἀπὸ μακρὰς προσδοκίας καὶ ἀμφιβόλους συνθήκας μετεωρολογικάς. Ἀλλ' ἄλλοτε μᾶς συνιστᾷ ὁ Θεὸς τὴν προτιμητέαν ἐργασίαν μὲ κάποιαν κλίσιν καὶ φυσικὴν προτίμησιν, ἀπὸ τοῦ αἵματος βίου ἤδη αὐγάζουσιν. Ὁ Θουκυδίδης μικρὸς ἔκλαιεν ἐκ συγκινήσεως ἀκούων τὸν Ἡρόδοτον ἀπαγγέλλοντα τὴν ἱστορίαν του. Ὁ Μ. Ἀθανάσιος, παῖς ὢν, ἔπαιζε βαπτίζων καὶ λειτουργῶν. Ὁ Κανόβας (1757-1822 φημισμένος γλύπτης) ἐκ τρυφερὰς ἡλικίας ἐδείκνυε τὴν περὶ τὴν γλυπτικὴν δεινότητά του. Ὁ δὲ Οὐγκὼ δεκαετὴς συνέτασεν ἄπταιστα ποιήματα. Καὶ τῶν περιστάσεων ὅμως καὶ τῆς ἰδιοφυΐας σαφέστερον κριτήριον πρὸς ἐκλογὴν ἐργασίας πρέπει νὰ εἶναι ἡ πεφωτισμένη συνείδησίς μας. Ὡς κτίσμα τοῦ Θεοῦ ὁ κόσμος εἶναι καλός, εἰς τὸ κτίσμα ὅμως τοῦ Θεοῦ ὑπεισῆλθεν ἡ ἁμαρτία καὶ ἐντεῦθεν ἡ Χριστιανικὴ σύστασις «*γίνεσθε φρόνιμοι ὡς οἱ ὄφεις καὶ ἀκέραιοι ὡς αἱ περιστῆραι*» (Ματθαίου ι' , 16) ἡ συνιστῶσα προσοχὴν εἰς κάθε μας διάβημα. Ὑπάρχουν ἐπαγγέλματα βρίθοντα πειρασμῶν καὶ ἠθικῶν

κινδύνων, ὡς τὸ τοῦ καπήλου, τοῦ ἡθοποιοῦ, τοῦ τοκογλύφου, τῆς ζυθοπώλιδος, τοῦ νυκτοβίου καὶ νυκτοπλάνου μουσικοῦ. Καὶ ὁ ἄξιος τοῦ ὀνόματός του Χριστιανὸς δὲν θὰ ριφθῇ βεβαίως τυφλῶς εἰς αὐτά.

γ . «*Θεοῦ ἐσμεν συνεργοί*». Ἀλλ' ἂν εἴμεθα συνεργάται τοῦ Θεοῦ, τότε ὅχι μόνον ἐν τῇ ἐκλογῇ τοῦ βιοποριστικοῦ μας ἔργου, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν ἐκτέλεσίν του πρέπει νὰ τηρῶμεν τὴν στάσιν τὴν ἐμπρέπουσαν εἰς συνεργάτας Θεοῦ, ἀγαπῶντες τὴν ἐργασίαν μας, θείαν ἀποστολὴν ἐν αὐτῇ ἐμβλέποντες καὶ μετερχόμενον μέσα, τὰ ὅποια δὲν θὰ δυσηρέστουν τὸν Ἀμπελοκτήμονα Θεόν. Οὐδὲν παρὰ τῷ Θεῷ ὑπάρχει ταπεινόν, οὐδὲν κοινόν καὶ ἀκάθαρτον. «*Ἐν μεγάλῃ οἰκίᾳ οὐκ ἔστι μόνον σκεύη χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ, ἀλλὰ καὶ ξύλινα καὶ ὀστράκινα*» (Πρὸς Τιμόθεον β' , 20). Ἀλλ' εἶσαι γεωργός, μεταλλωρύχος, ἀνθρακεύς, ἐμβαλλωματοῦς, ὁδοκαθαριστής, ὑπηρέτης, λοῦστρος; Δὲν πειράζει. Κράτει τὴν ἀξιοπρέπειάν σου. Βλέπε ὑψηλά. Μὲ τὸν Θεὸν συνεργάζεσαι. Δὲν εἶναι ὅλοι πλοίαρχοι εἰς ἓν

πλοῖον, ἀλλὰ πλοίαρχος μὲν εἶναι εἷς, τὸ δὲ λοιπὸν
πλήρωμα ἀποτελοῦν μηχανικοί, θερμασταί, ναῦται,
πλοηγοί καὶ εἴτινες ἄλλοι. Δὲν βλάπτει ἂν σὺ εἶσαι
ναύτης. Διότι χρήσιμος εἶναι καὶ ὁ ναύτης. «*Τὰ
δοκοῦντα μέλη τοῦ σώματος ἀσθενέστερα ὑπάρχειν,
ἀναγκαῖά ἐστι καὶ ἃ δοκοῦμεν ἀτιμότερα εἶναι τοῦ
σώματος, τούτοις τιμὴν περισσοτέραν προτίθεμεν καὶ
τὰ ἀσχήμονα ἡμῶν εὐσχημοσύνην περισσοτέραν ἔχει*»
(Πρὸς Κορινθίους Α΄, ιβ΄, 23). Σὺ εἰς τοῦτο μόνον
συγκέντρωνε τὰς δυνάμεις σου, ἵνα εὐσυνειδήτως
ἐπιτελῇς τὸ καθήκόν σου ὑπὸ τὰ ὄμματα τοῦ
βλέποντος καὶ παρακολουθοῦντός σε Οὐρανίου
Ἔργοδηγοῦ. Ἐργάζεσαι βεβαίως πρὸς βιοπορισμόν,
πλὴν μὴ θυσιάζῃς εἰς τὸ εἶδωλον τοῦ Μαμμωνᾶ τὴν
συνείδησίν σου, τὴν τιμιότητά σου, τὴν
ἀξιοπρέπειάν σου, τὸν ἀνθρωπισμόν σου. Διότι τί τὸ
ὄφελος ἔαν σὺ ὁ κύριος γίνῃς ἀνδράποδον τοῦ
ὀργάνου σου καὶ καταστήσῃς ἄκρον ἄωτον τῶν
ἐνεργειῶν σου καὶ ἀγρυπνιῶν σου τὸ χρῆμα;
Καλλίτερα νὰ ἐκέρδιζες ὀλιγώτερα καὶ νὰ εἶχες κτῆμά
σου τὴν ἀπομεταλλωθεῖσαν ψυχὴν σου. «*Τί γὰρ*

ὠφελήσῃ ἀνθρώπον, ἐὰν κερδίσῃ τὸν κόσμον ὅλον καὶ ζημιωθῇ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ; ἢ τί δώσει ἄνθρωπος ἀντάλλαγμα τῆς ψυχῆς αὐτοῦ;» (Ματθαίου 10 , 26)

δ . «Θεοῦ ἐσμεν συνεργοί». Τὸ ὑψηλὸν ἀξίωμα τῆς ἱερωσύνης, ὅπου ἐκλεκταί τινες φύσεις προσκαλοῦνται ἀπὸ τοῦ Θεοῦ Πατρός νὰ ποδηγετήσουν τὸν λαόν, ἔδωκεν ἀφορμὴν νὰ διαιρεθοῦν τὰ ἐπαγγέλματα εἰς ἱερὰ καὶ βέβηλα. Ἐπ' ἀληθείας ὅμως βέβηλον ἐπάγγελμα κανὲν δὲν ὑπάρχει, παρεκτὸς τῆς ἁμαρτίας, τῆς εἰς τὸν διάβολον δουλεύουσας. Ποιουμένη λόγον περὶ τῶν ἐξόχων ἀρχιτεκτόνων Βεσελεήλ (ἔζησε το διάστημα 1550 π.χ.-1473 π.χ. κατὰ προσέγγιση. Ὁ Θεὸς τὸν ἐπέλεξε γιὰ νὰ κατευθύνει τὸ ἔργο τῆς κατασκευῆς τῆς Σκηνῆς καὶ τῶν ἐξαρτημάτων της, τῆς Κιβωτοῦ καὶ τοῦ χάλκινου θυσιαστηρίου, ὅπως ἐπίσης καὶ τὰ ἐνδύματα τοῦ Ἀρχιερέα καὶ τῶν ἱερέων) καὶ Ἐλιὰβ (βοηθὸς τοῦ Βεσελεήλ) ἡ ἁγία Γραφή, ρητῶς ἀναφέρει ὅτι Πνεῦμα θεῖον σοφίας καὶ συνέσεως καὶ ἐπιστήμης ἐνέπνευσεν αὐτοὺς ἀρχιτεκτονεῖν. (Ἐξόδου λέ 31-35). Διὰ τί ὅ,τι ἐκεῖ

λέγεται περὶ τῶν δύο τούτων τεχνιτῶν, νὰ μὴ ἐφαρμοσθῇ καὶ ἐπὶ παντὸς ἄλλου τεχνίτου καὶ χειρώνακτος καὶ ἐπαγγελματίου, τιμίως καὶ φιλοπόνως εἰς τὸ ἔργον του προσχειμένου; Ἕκαστον τάλαντον παρέχεται ἀπὸ τὸν Θεόν, ὁ Θεὸς δ' ὁμοίως θὰ ἀπευθύνῃ πρὸς ἕκαστον εὐσυνείδητον ἐργάτην τὸ «*Εὖ δοῦλε ἀγαθὲ καὶ πιστέ, εἵσελθε εἰς τὴν χαρὰν τοῦ Κυρίου σου!*» (Ματθαίου κ' , 21) Χιλιάδες ἀργυρωνήτων. ἐδαπάνων τὴν ζωὴν των τὸ πάλαι κτίζοντες μίαν πυραμίδα, ὅπου θὰ ἀπετίθετο ἑνὸς Αἰγυπτίου δυνάστου ὁ τεταριχευμένος νεκρός. Ἀλλ' ἡμεῖς ἐλεύθεροι μὲ τὸν Ζῶντα Θεὸν συνεργαζόμεθα καὶ ἐκάστη σταγὼν ἰδρωτός μας εἶναι καὶ μία πέτρα προστιθεμένη εἰς τὴν βαθμιαίαν ἀνοικοδόμησιν τῆς ἁνῶ Ἱερουσαλήμ.

Ἐ . Ὁ ἀπόστολος Παῦλος προτρέπει τοὺς παραλήπτες τῆς Ἐπιστολῆς του Πρὸς Κορινθίους Α' , νὰ προσέχουν τὴν θεῖαν οἰκοδομὴν, γράφων

«οὕτω καὶ ὑμεῖς ἐπεὶ ζηλωταὶ ἐστε πνευμάτων, πρὸς τὴν οἰκοδομὴν τῆς ἐκκλησίας ζητεῖτε ἵνα περισσεύητε» (Πρὸς Κορινθίους Α' , ιδ' , 12)

Δηλαδή : «Ἔτσι θά συμβεῖ καί μ' ἐσᾶς. Ἀφοῦ δείχνετε μεγάλο ζῆλο γιά τά χαρίσματα τοῦ Πνεύματος, πρέπει νά ἐπιζητεῖτε νά εἴστε πιό πλούσιοι σ' ἐκεῖνα πού οἰκοδομοῦν τήν ἐκκλησία»

Μετά πατρικῶν εὐχῶν.
Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ

Ὁ Καισαριανῆς, Βύρωνος καί Ὑμηττοῦ Δανιήλ.

